

Міністерство освіти і науки України
Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІСТЬ

**Матеріали
XXIX наукової конференції
здобувачів вищої освіти**

Випуск 45

С Т А Т Т І

Одеса – 2023

УДК: 001:005.745

I – 90

Збірник містить **статті** окремих учасників **XXIX** наукової конференції здобувачів вищої освіти **«Історичний досвід і сучасність»**.

Редакційна колегія збірника:

Богданова І. М., докто педагогічних наук, професор,
Букач В. М., кандидат історичних наук, приват-професор,
Наумкіна С. М., доктор політичних наук, професор,
Сокаль М. А., кандидат філологічних наук, доцент,
Сухотеріна Л. І., доктор історичних наук, професор.

Відповідальний редактор – Букач В. М.

Друкується за рішенням Вченої ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» від 25 травня 2023 року, протокол № 12.

(С) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (м. Одеса), 2023.

(С) Букач В. М., упорядник, 2023.

протидії тероризму, у т.ч. надано додаткових повноважень правоохоронним органам і спеціальним службам [1, 71].

Таким чином, оперативне міжнародне співробітництво є ключовим у діяльності установ ЄС, які роблять свій внесок у розвиток оцінки ризиків для загальної безпеки, визначає загальні пріоритети для оперативної діяльності, а також сприяє транскордонному співробітництву. Складність ризиків, пов'язаних із відсутністю стабільності в безпосередній близькості від Європейського Союзу, мінливість форм радикалізації, ескалації насильства і збільшення терористичної активності вимагають спільних дій і співпраці у боротьбі з потенційними загрозами. За останні десятиліття ЄС запровадив ряд юридичних та практичних рішень, а також підготував та визначив необхідні інструменти для їх реалізації.

-
1. Білан І. А. Протидія тероризму: досвід ЄС. *Інформація і право*. 2021. № 2(37). С. 67 - 73.
 2. Стратегія кібербезпеки України (2021 – 2025 роки): Проект. Рада Національної безпеки і оборони України. Офіційний портал.// URL: <https://www.rnbo.gov.ua> (дата звернення 13.01.2023)
 3. Сягровець В. А. Міжнародне співробітництво у сфері протидії тероризму в Європі: аналіз нормативно-правової бази. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 2. С. 9 - 12.
 4. Форноляк В. М. Особливості співробітництва антитерористичних організацій країн європейського союзу щодо протидії тероризму.// URL: http://www.academy.ssu.gov.ua/ua/page/page_1581428561.htm (дата звернення: 28.12.2022).

ЗНАЧЕННЯ РИМСЬКОГО КЛУБУ ЯК СУБ'ЄКТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Рудніцька Л.

Домінування державних міжнародних «акторів» на геополітичній арені та їхній вплив на міжнародні процеси в сучасному світі починають поступатися іншим міжнародним «гравцям». Все більшу роль починають

відігравати недержавні міжнародні «актори», до яких належать неурядові міжнародні організації, ТНК, різні соціальні групи та рухи тощо, які роблять міжнародні відносини ще складнішими та цікавішими. До групи впливових недержавних акторів належить Римський клуб, який, в контексті загострення глобальних проблем, може і повинен стати інструментом для їх ефективного вирішення.

Римський клуб – неурядова міжнародна організація, заснована в 1968 році з ініціативи італійського економіста, громадського діяча, бізнесмена Ауреліо Печчеї з метою дослідження проблем глобального розвитку, залучення уваги світового співтовариства до глобальних проблем. До складу Римського клубу може належати не більше 100 членів — учених, суспільних діячів, бізнесменів, які мають відображати «зріз сучасного прогресивного людства». Діяльність Римського клубу, який юридично зареєстрований у Швейцарії, спрямовується Виконавчим комітетом. На щорічних зборах, симпозіумах, семінарах, ділових зустрічах заслуховуються доповіді, що стають об'єктом обговорення. У різних країнах світу створено більше тридцяти Національних асоціацій сприяння Римському клубу, які діють згідно з прийнятим у Варшаві в 1987 році Статутом Асоціацій і мають керуватись загальною лінією, узгодженою Римським клубом [1, с. 393].

Більшість найвпливовіших організацій беруть свій початок із зустрічі кількох односторонців. У 1965 році Ауреліо Печчеї, італійський промисловець, виступив з промовою, яка надихнула Олександра Кінга, шотландського голову науки в ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку). Вони зрозуміли, що обоє глибоко стурбовані довгостроковим майбутнім людства та планети.

Через три роки Кінг і Печчеї скликали в Римі зустріч європейських учених. У квітні дводенна зустріч у Римі зібрала 36 європейських економістів і вчених. Незважаючи на розбіжності та антагонізм на зборах, основна група залишилася, їхнє мислення кристалізувалося навколо трьох стовпів, які продовжують визначати Клуб донині: глобальна перспектива, довгострокова

перспектива та концепція «problematique» Печчеї, або кластер глобальних проблем. Таким чином, група збиралася регулярно, її чисельність збільшувалась, включаючи експертів і міжнародних осіб, які приймають рішення, але залишалася слабо організованою без офіційної структури чи секретаріату [2].

На першому великому зібранні групи в 1970 році Джей Форрестер, професор систем Массачусетського технологічного інституту, запропонував використати комп'ютерні моделі, які він розробив, для більш ретельного вивчення комплексних проблем, досліджуваних групою. Під керівництвом Денніса Медоуза клуб доручив групі професорів Массачусетського технологічного інституту вивчити складні проблеми, з якими стикалася група, використовуючи нині відому комп'ютерну модель World3. Результатом стала публікація доповіді «Межі зростання» у 1972 році, яка стала «фундаментом» для Римського клубу та вирішальним моментом у появі глобального руху за сталий розвиток. Доповідь була новаторською, оскільки вона першою кинула фундаментальний виклик панівній парадигмі нестримного економічного зростання без урахування його екологічних наслідків. Вони дослідили п'ять основних факторів, які визначають і, у своїй взаємодії, зрештою обмежують зростання на цій планеті – населення, сільськогосподарське виробництво, виснаження ресурсів, які не відновлюються, промислове виробництво та забруднення [3, с.1].

З ініціативи Римського клубу канцлер Австрії Бруно Крайскі провів в 1974 році у Зальцбурзі (Австрія) зустріч на тему «Проблеми півночі та півдня» з шістьма іншими главами держав та урядів. Під час дводенного приватного мозкового штурму було створено «Зальцбурзьку заяву», яку оприлюднили перед 300 журналістами. У ній підкреслювалося, що нафтова криза була не просто політичною проблемою, а частиною цілого комплексу глобальних проблем.

Після смерті Печчеї в березні 1984 року подальше існування Клубу було поставлено під питання. На щорічних зборах у Гельсінкі члени все ж

погодилися продовжувати та обрали Президентом Олександра Кінга. Було створено посаду Генерального секретаря, яку взяв на себе Бертран Шнайдер, а також створено більш формалізовану структуру, включаючи Секретаріат. Штаб-квартиру Клубу було перенесено з Риму до Парижа, і Клуб вирішив запросити видатних діячів світу, які поділяли занепокоєння організації, стати Почесними членами. Серед них колишній президент СРСР Михайло Горбачов, колишній президент Німеччини Ріхард фон Вайцеккер і новообраний на той час президент Чехословаччини Вацлав Гавел.

У 1986 році Клуб вирішив свідомо змінити акценти у вирішенні «скрутного становища людства». Зберігаючи свій виразно глобальний підхід, Римський клуб вирішив зосередитися на окремих аспектах, іноді навіть зосереджуючись на одному головному протягом кількох років. У своїй заяві «Римський клуб – підтвердження місії» Олександр Кінг окреслив деякі потенційні сфери уваги: керованість, мир і роззброєння, зростання населення, людські ресурси та оцінка наслідків прогресу в науці та техніці. Перед жовтневим самітом у Рейк'явіку Едуард Пестель і Олександр Кінг надіслали меморандум президенту Рональду Рейгану та Михайлу Горбачову, припускаючи, що Сполучені Штати та СРСР можна спонукати працювати разом над скороченням продажу зброї біднішим країнам. Горбачов відреагував дуже позитивно, що призвело до вирішальних рішень у період гласності та перебудови.

На щорічних зборах у Варшаві в 1987 році було прийнято Статут, згідно з яким Національні асоціації Римського клубу стали офіційними організаціями.

Денніс Медоуз опублікував у 2004 році свою книгу «Межі зростання – 30-річне оновлення», у якій висловив свою стурбованість відсутністю дій після попереджень, опублікованих у доповіді «Межі зростання» (1972). Було зроблено висновок, що людство продовжує «перевищувати» ємність нашої планети, наслідком чого став вихід людства за межі можливостей нашої біосфери. Таким чином, «м'якої посадки» вже не можна очікувати.

У 2005 році Ернст Ульріх фон Вайцеккер опублікував свою другу доповідь Римському клубу: «Межі приватизації: як уникнути занадто великої кількості хороших речей». У звіті критично розглядалися зусилля з приватизації у всьому світі з понад 50 прикладами. Він містив рекомендації щодо балансу, влади та відповідальності державного та приватного секторів, а також дедалі важливішої ролі громадянського суспільства.

За підтримки швейцарського бізнесмена та прихильника Римського клубу Роберта Хойбергера Клуб заснував у 2008 році свій міжнародний секретаріат у Вінтертурі, Швейцарія. Міська рада привітала це рішення і продовжує його підтримувати.

У 2017 році, у співпраці з більш ніж 30 членами Римського клубу, співпрезидентами Ернстом Ульріхом фон Вайцеккером і Андерсом Війкманом було видано книгу «Come On! Капіталізм, короткочасність, населення та знищення планети». У книзі запропоновано кардинальний перегляд того, як уряди, підприємства, фінансові системи, інноватори та родини взаємодіють із нашою планетою.

У жовтні 2018 року понад 400 лідерів міжнародних думок і високопоставлених осіб зібралися в Римі, щоб обговорити найнагальніші проблеми та рішення, з якими стикається людство та планета.

Римський клуб вперше у своїй історії призначив двох жінок співкерівниками організації: Мамфелу Рамфеле з Південної Африки та Сандрін Діксон Деклев з Бельгії.

Римський клуб розробив у 2019 році нову робочу програму та операційну структуру, заснувавши 5 центрів впливу за такими п'ятьма темами: кліматичні та планетарні надзвичайні ситуації, відновлення та переосмислення економіки, переосмислення фінансів, поява нових цивілізацій та молодіжне лідерство. У Брюсселі відкрито допоміжний офіс, який займається переосмисленням фінансів.

У вересні 2019 року Римський клуб запустив План на випадок надзвичайних ситуацій на планеті на полях Саміту ООН щодо клімату в

Нью-Йорку. План, розроблений у партнерстві з Потсдамським інститутом дослідження впливу клімату, передбачає набір ключових політичних важелів для вирішення наскрізних проблем, пов'язаних зі зміною клімату, втратою біорізноманіття, здоров'ям і благополуччям людей. У ньому окреслено бачення трансформації та відродження, «дорожня карта» для урядів, щоб розпочати десятиліття, у якому шлях розвитку нашої планети буде спрямовуватись на такий, який за своєю суттю буде корисним для всіх живих видів, не залишаючи нікого осторонь [4].

Сьогодні Клуб продовжує бути в авангарді складних і суперечливих глобальних питань. Завдяки новій місії та організаційній структурі, яка сьогодні включає 35 Національних асоціацій, Римський клуб опублікував понад 45 звітів. Вони продовжують кидати виклик усталеним парадигмам і виступають за політику, яка може практично вирішити численні надзвичайні ситуації, з якими сьогодні стикається суспільство та планета. Клуб залишається вірним своїм історичним намірам, водночас намагаючись закласти основи для довгострокових системних змін у глобальних соціальних, екологічних та економічних системах. Отже, це визнаний, шанований міжнародний аналітичний центр, здатний протистояти основним викликам XXI століття.

-
1. Українська дипломатична енциклопедія : у 2 т. Київ: Знання України, 2004. 812 с.
 2. History. Club of Rome. // URL: <https://www.clubofrome.org/history/>
 3. Simmons, Matthew R. Revisiting The Limits to Growth: Could the Club of Rome Have Been Correct After All? Mud City Press.// URL: <https://mudcitypress.com/PDF/clubofrome.pdf>
 4. Timeline. Club of Rome.//URL <https://www.clubofrome.org/about-us/timeline/>